

el Boletó

de Torrebesses

Revista local de Torrebesses, any 2018

Nº 13

Premi Local 2014. Pedra artística a Torrebesses

EDITORIAL

Com des de fa uns anys teniu a les vostres mans la revista El Bolló. En aquesta trobareu el recull de les activitats realitzades per les diverses associacions del poble durant l'any 2018, així com varis articles relacionats amb el nostre municipi.

No es fàcil, en els temps que corren, el desenvolupament de tantes i tan diverses activitats, però l'esforç val la pena. Un poble actiu és un poble culte i a un poble culte és difícil manipular-lo i, per tant, és un poble lliure.

Des d'aquest espai volem agrair a totes les persones que han fet possible l'execució d'activitats de tanta qualitat al llarg de l'any.

Redacció:
Ajuntament de Torrebesses

Col·laboració:
Mercè Jané Vidal
Jordi Berenguer

Maquetació i disseny:
Impremta Payà (Lleida)

Impressió:
Impremta Payà (Lleida)

Dipòsit Legal:
L 1799-2015

Diputació de Lleida

 INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS
Fundació Pública de la Diputació de Lleida

AJUNTAMENT

Un dels fets més rellevants que ha succeït aquest 2018, ha estat la declaració de Patrimoni de la Humanitat de la tècnica i art de la Pedra Seca, per part de la UNESCO. La candidatura va ser presentada per diversos països, ciutats i pobles europeus. El poble de Torrebesses va ser un dels que va donar suport a aquesta candidatura.

Per a Torrebesses, aquesta declaració pot ser una gran oportunitat per donar-nos a conèixer i continuar creixent per. Som dels pocs pobles que tenim inventariat i catalogat tot el patrimoni de Pedra Seca, tenim un Centre d'Interpretació d'aquestes construccions i fa temps que estem treballant per la difusió d'aquesta tècnica. Tot això, ens ha de permetre revitalitzar la nostra economia fent que, per una banda, puguem incrementar el nombre de visitants i, per l'altra, puguem donar valor afegit als nostres productes locals.

Durant l'any 2018 l'ajuntament ha executat diverses obres pel poble com la construcció de nínxols, l'asfaltat de dos trams de camins: el que porta als dipòsits o camí

Marge de pedra seca.

vell de Granyena i l'inici del camí de La Granadella. També, s'ha arranjat la confluència del carrer Toll amb el carrer Museu Josep Jané. Aquest era un punt negre del nostre entramat viari, ja que molts vehicles s'hi quedaven atrapats.

Una altra de les obres que s'han fet és el formigonat del solar annex al Casal convertint-lo en una plaça. A més, s'ha preparat l'espai més endarrerit d'aquest per construir-hi, en pròximes actuacions, una sala annexa al Casal i un local que donarà ala part del carrer La Parra.

S'han substituït les plaques dels noms dels carrers que han permès visualitzar el nom dels carrers que encara no en tenien. Aquest noms

van estar escollits l'any 2015, mitjançant la participació del veïnat a través d'una votació, els 5 nous noms son: El Bolló, Joan Oró, Francesc Macià, Josep Boé i Josep Solsona, aquests dos últims herois de la guerra del Francès.

Per a l'any 2019 està prevista la licitació de les obres de substitució de les canonades d'aigua i de clavegueram del carrer Joan Oró i un tram del carrer La Planeta.

Si l'economia ho permet, s'iniciaran les obres de la sala annexa al Casal. Es manté el suport d'un tècnic de desenvolupament local que estarà compartit amb els altres pobles del Segrià Sec. La seva tasca consisteix en donar suport a tots aquells veïns que vulguin emprendre

algun projecte i necessitin assessorament tècnic o per a la recerca de finançament.

Dins dels projectes de la comunitat de municipis del Segrià Sec, també, està prevista la senyalització d'una ruta que va d'Utxesa fins a Almatret. Aquesta passarà per Torrebesses resseguint la Vall Major i el camí de Sant Roc, passant pel Camí dels Graus. Durant el seu trajecte, la ruta, remarcarà alguns dels elements emblemàtics del poble.

RECULL D'ACTIVITATS 2018

Arribada dels Reis Mags d'Orient. Gener

Ball de Festa Major Sant Sebastià. Gener

Ball de la Festa de les Dones. Març

Descoberta de l'Entorn De Zer l'Eral. Maig

Pintada del Mural del Casal. Juliol

Visita guiada al retaule de Sant Joan de l'Església de Sant Salvador. Juny

Visita dels nens i nenes al poble de Bot. Juny

Simpòsium Pujol. Concert de 22Strings Quartet. Juliol

Simpòsium Pujol. Visita al Mas de Janet. Juliol

RECULL D'ACTIVITATS 2018

Presentació del llibre *Despertando la Vida* de Gerard Guerra. Primavera Cultural

Caminada popular. Primavera Cultural

Campionat de Butifarra. Primavera Cultural

Xerrada: *Com estar bé*. Primavera Cultural

Concert de Maria Ribera interpretant Emili Pujol. Primavera Cultural

Xerrada sobre l'art de cultivar bonsais a càrrec de Lumbierres. Primavera Cultural

Xerrada: *Nous usos de construccions de pedra seca*. Primavera Cultural

Presentació documental sobre Emili Pujol. Primavera Cultural

Presentació del llibre *Contes de Terror 2*. Primavera Cultural.

Taller de cuina dels Jubilats. Primavera Cultural

Xerrada *Enhorabona, tenim un fill adolescent* de Carles Alsinet. Primavera Cultural

Xerrada AFANOC, Primavera Cultural

Xerrada *Els valors de l'Esport* a càrrec d'Àlex Gordillo. Primavera Cultural

Xerrada sobre primers auxilis a càrrec de Gonzalo Marion i Marifé Díaz. Primavera Cultural

Benvinguts a Pagès. Primavera Cultural

Qui són Josep Solsona i Josep Boé?

Actualment, a Torrebesses s'han canviat les plaques dels carrers i s'ha aprofitat per posar nom a uns carrers nous. Fa uns anys que s'havien proposat uns noms, es va fer una votació i entre els que varen treure més vots hi havia el de Josep Solsona i Josep Boé.

Qui eren aquestes dues persones? Com és que es va proposar aquests noms?

La proposta la va fer l'Ajuntament, que havien llegit en el Llibre *Introducció a la història de Torrebesses* de Josep Jané Periu, que deia que no era just que s'ignori que a la plaça Sant Joan de Lleida va ser escenari de la mort de dos patriotes de Torrebesses l'any 1810, Josep Solsona i l'any 1812 Josep Boé, durant la Guerra de la Independència o la Guerra del Francès.

No sabem quasi res de la vida d'aquestes dues persones, però si que sabem el que ens diuen aquests dos llibrets.

La petita història de Lleida de Romà Sol i Carme Torres (1989) i *Efemérides de la Guerra de la Independència en Catalunya* de Ramon Huguet Miró Pbro. (1915). Són notes publicades al diari de Lleida amb motiu del centenari dels fets.

La Guerra de la Independència en contra del Francès va durar del 1808 al 1814, Torrebesses també va patir les conseqüències del conflicte del poble espanyol per defensar el tron del Rei Ferran VII i Catalunya va quedar unida a França el 1810.

“La Junta de Lleida” coordinava la defensa dels pobles del les Garrigues, Pla d'Urgell i tots els pobles del voltant, ja que Barcelona estava en mans dels francesos,

Defensa de Lleida el 13 de maig del 1810. Grabat del 1875

el Batlle de Torrebesses Miguel Gort, el dia 15 de març de 1809, explica a la Junta de Lleida que a les vuit de la nit del dia anterior van entrar uns 100 francesos al poble de Torrebesses, la meitat de cavalleria i l'altra meitat de infanteria. Els hi van donar pa, vi, porc, aiguardent, malvasia i civada per la cavalleria i no contents amb això varen saquejar totes les cases del poble començant per la nostra o sigui la de l'alcalde. Informa que la gent del poble no es van poder defensar perquè no teníem armes ni municions.

El 27 de març de 1809, parteixen de Llardecans, el Sr. Ramon Gort de Torrebesses, amb els somatens de les Garrigues i unes tropes, es dirigeixen cap a la barca d'Aitona per inspeccionar els punts que ocupa l'enemic i per impedir la recomposició d'aquella barca, però no hi van poder arribar perquè els enemics estaven posats en foses a l'altre banda del riu i podien enviar contra ells la cavalleria i la infanteria que tenien a la part on eren. Van estar una hora i es van intercanviar alguns trets i van tornar cap a Maials.

Amb aquestes petites històries es confirma que Torrebesses també va participar en la defensa del país. Segurament hi va haver més d'una persona que va morir en combat per aquesta causa, però només hi ha confirmació d'aquests dos personatges on es descriu la seva mort.

Els dos vilatans de Torrebesses varen ser ajusticiats per els francesos per haver actuat contra l'invasor.

Al 1810 Josep Solsona fou condemnat i penjat a la forca a la plaça de Sant Joan de Lleida, d'on penjà durant molts dies.

Al 1812 Josep Boé fou afusellat a Lleida per ordre de Henriot, militar francès, junt amb Antonio Benavent de Maials, Juan Leonart i Jose San Minguet d'Arbeca.

Crec que el fet de posar el nom d'aquestes dues persones a dos carrers del poble és un reconeixement al que varen fer, per defensar els pobles de Lleida i Catalunya contra la invasió napoleònica, i que els va costar una mort violenta.

Mercè Jané Vidal
Museu Etnològic de Torrebesses.

Concurs de fotografia de la pedra seca Torrebeses

1r premi 2018 - El corral dels arcs
Autor: Àngels Mercadé Roca

Premi local 2018 - Busca i trobaràs la llum
Autor: Eugenia Sancho Martí

2n premi 2018 - Catifa daurada
Autor: Jorge Lázaro Alfonso

3r premi 2018 - Irregular
Autor: Manolo Moliner Martín

Vox populi 2018 - La cabana més dolça
Autor: Marc Tomàs Olivares

11è CONCURS DE FOTOGRAFIA DE LA PEDRA SECA TORREBESSES 2019

PREMIS

Primer premi. 250€ + 75€ en material fotogràfic de qualsevol centre Fotollum.

Premi de temàtica local. 200€ + 50€ en material fotogràfic de qualsevol centre Fotollum. Fotografies amb construccions situades al terme municipal de Torrebeses.

Segon premi. 75€ + 25€ en material fotogràfic de qualsevol centre Fotollum.

Tercer premi. 50€.

Premi "Vox Populi". 50€ Premi atorgat mitjançant la votació dels visitants a l'exposició el dia 11 de maig.

Més info: www.torrebeses.cat · www.turismetorrebeses.com

Més informació:

[/agentatorrebeses](https://www.facebook.com/agentatorrebeses)
[/CIPSTorrebeses](https://www.facebook.com/CIPSTorrebeses)

Organitzadors

Col·laboradors

BASES DEL CONCURS 2019

- Objectius:** En la desena edició del Concurs de Fotografia de la Pedra Seca, es vol retratar aquelles qualitats de la pedra que fan que esdevingui un patrimoni molt estimat i valorat per la seva gent. Poden participar en el concurs totes aquelles fotografies originals que tinguin com a referent el paisatge de pedra seca.
- Participants:** Poden participar totes aquelles persones que ho desitgin, siguin fotògrafs professionals o aficionats, sempre que compleixin les bases del concurs.
- Obres i format de presentació:** Cada participant pot presentar com a màxim tres fotografies que no hagin estat premiades en cap altre concurs. No s'admetran fotomuntatges. Les dimensions de les fotografies han de ser de 20x30cm. Aquestes podran ser reproduïdes de forma gratuïta en qualsevol de les botigues de fotografia Fotollum. Es presentaran muntades en cartó-ploma de 40x50cm. D'altra manera no s'acceptaran. Les fotografies han de portar, al revers, el títol amb el qual es presenten i el lloc on han estat fetes. En cap cas, les fotografies portaran el nom de l'autor. Cada imatge anirà acompanyada d'un sobre tancat amb el títol de la fotografia, al seu interior hi constarà: el títol de la fotografia, el nom i cognom de l'autor, l'adreça i un telèfon de contacte. No s'admetran fotografies les quals els drets de propietat no pertanyin a l'íntegrament del mateix participant del concurs.
- Jurat:** Estarà format per arquitectes, historiadors i fotògrafs. El jurat podrà declarar desert el premi si es decideix que les fotografies no abasten la qualitat esperada. La seva resolució serà inapel·lable.
- Premis:** Primer premi. 250€ + 75€ en material fotogràfic de qualsevol centre Fotollum. Premi de temàtica local. (fotografies amb construccions situades al terme municipal de Torrebeses). 200€ + 50€ en material fotogràfic de qualsevol centre Fotollum. Segon premi. 75€ + 25€ en material fotogràfic de qualsevol centre Fotollum. Tercer premi. 50€. Premi "Vox Populi". (premi atorgat mitjançant la votació dels visitants a l'exposició el dia 11 de maig, queden exclòs els premis atorgats pel jurat). 50€. Tots els premiats seran obsequiats amb una visita gratuïta per a dues persones per conèixer el patrimoni de Torrebeses.
- Fotografies guanyadores:** Aquestes esdevindran propietat de l'Ajuntament de Torrebeses. Aquest es reserva els drets d'exposició i reproducció. Els guanyadors hauran de lliurar la fotografia premiada en format digital i en alta resolució (mínim 300ppp).
- Fotografies no premiades:** Aquelles fotografies que no hagin estat premiades podran ser recollides del 3 de juny al 31 de juliol a l'Ajuntament de Torrebeses. Passat aquest termini les obres que no hagin estat retirades passaran a formar part de l'arxiu fotogràfic de l'Ajuntament de Torrebeses.
- Terminis de presentació:** Les fotografies es podran presentar a l'Ajuntament de Torrebeses, al Centre d'Interpretació de la Pedra Seca o qualsevol de les botigues Fotollum, fins al dia 29 d'abril 2019.
- Acceptació dels participants:** Per poder participar al certament cal acceptar les condicions d'aquesta normativa.
- Acte de lliurament dels premis:** La data de l'acte de lliurament dels premis serà el dia 11 de maig de 2019 a les 18.00 hores al Centre d'Interpretació de la Pedra Seca de Torrebeses. S'aprofitarà l'avinentesa per inaugurar l'exposició amb les millors fotografies del concurs.

FESTIVAL ROUDAUTORS A TORREBESSES

Torrebesses acullirà els dies 8 i 9 de juny de 2019, la tercera edició del Festival Rodautors.

Un festival itinerant gratuït de cantautors i cantautores on la finalitat és descobrir nous talents i endinsar-se en la màgia dels petits pobles rurals de Catalunya.

Els artistes que formaran part del festival seran: Sandra Bautista, Xarim Aresté, Pedro Pastor, Alidé Sans, El fill del mestre, Amulet, Raquel Lúa, Guille Ayora, Iréne et François, Mabel Flores, Simon Taibi, Xiomara Abello, Elenitakatá, Strangers, Luis Tofoles, Pablo Barraka i Chica Sobresalto.

Més informació a la web: festival.rodautors.com

11 CONSTRUCCIONS DE PEDRA SECA, POSSIBLES NOUS BCIN

L'Ajuntament de Torrebesses s'ha proposat que onze elements de pedra seca, vinculats a l'abastament i explotació de l'aigua, siguin declarats Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) per la Generalitat, amb la intenció que representin, així, "un valor afegit al producte de la zona, és a dir, l'oli", explica l'alcalde, Mario Urrea. En aquest sentit, la memòria que s'ha redactat amb aquest efecte ja ha estat presentada i defensada i resta pendent d'entregar l'estudi de planimetria. El 13 de febrer, el departament de Cultura de la Generalitat va resoldre iniciar l'expedient de declaració i, per tant, anotar aquestes construccions de manera preventiva al Registre de Béns Culturals d'Interès Nacional. Això significa, també, la

suspensió de llicències municipals de parcel·lació, edificació o enderrocament de la zona en qüestió, excepte si el departament de Cultura ho autoritza al no ser obres que perjudiquin els valors que cal protegir.

Molí del Bep de Canut.

Les construccions torrebessines que es volen declarar BCIN són el pou de la vila, els safareigs i el bolló, la secla i la rasa de la Vall Major, el conjunt del molí de Bep de Canut, el marge del molí del Ramon, el molí i bassot de Tomàs, la cabana d'Albert Marçal, la cabana de volta de la Paula, la cadolla Colomina i regatons, la bassa de Bep de Pubill i regató, l'aljub i cadolla del Ribot i regatons i altres abancalaments i marges de pedra seca a la zona de la Gironeta.

Altres BCIN de la comarca són totes les restes de castells, el jaciment de Vilars, la Roca dels Moros al Cogul, les esglésies de la Granadella, Vinaixa i Torrebesses, la balma dels Punts a l'Albi o el castell-palau d'Aspa.

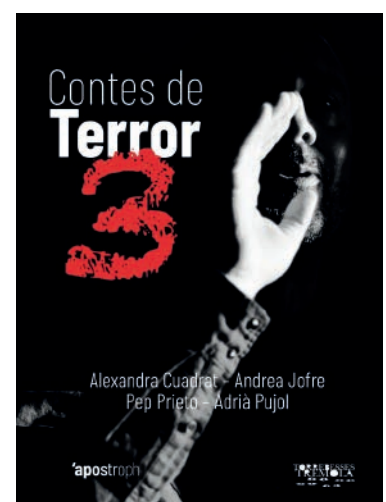
PUBLICACIÓ LLIBRE: CONTES DE TERROR 3

Ha estat publicat el llibre *Contes de Terror 3*, escrit durant el III Festival de Literatura de Terror, TORREBESSES TREMOLA. on els autors Alexandra Cuadrat, Andrea Jofre, Pep Prieto i Adrià Pujol van acceptar el repte de tancar-se al castell de Torrebesses a escriure

els següents relats dels quals està compost la publicació.

- L'exorcisme, d'Alexandra Cuadrat
- Aniversari, d'Andrea Jofre
- El botó del pànic, d'en Pep Prieto
- La remuntada, de l'Adrià Pujol

Més informació i venda del llibre a la web: www.apostroph.cat

RECULL D'ACTIVITATS 2018

Esbombada a càrrec de Ruben Manuel.
Festa Major Sant Salvador

Concurs de dibuix de Casa Gort.
Festa Major Sant Salvador

Espectacle de titelles a càrrec de Xip Xap.
Festa Major Sant Salvador.

Corre-bars amb txaranga.
Festa Major Sant Salvador.

Concert amb l'orquestra Marinada.
Festa Major Sant Salvador.

Ball de nit amb l'orquestra Marinada.
Festa Major Sant Salvador.

Exposició *Joguines del segle passat*.
Festa Major Sant Salvador.

Escala Hi-fi . Festa Major Sant Salvador.

Festa de la Llar de Jubilats Sant Roc. Agost.

Setmana de la mobilitat. Setembre

Celebració 1-O. Octubre

Celebració 1-O. Octubre

Segrià Teatre. Novembre.

Torrebesses Tremola. Octubre

Torrebesses Tremola. Octubre

DITES POPULARS DEL POBLE

Recull de dites populars a Torrebesses, recollides en el llibre *Fets, Costums i Tradicions. Segrià* de Joan Bellmunt.

*Si per Sant Sebastià el cel està brut
la collita de l'any s'ha perdut*

*Qui passa pel carrer Sarroca i no és criticat
va a l'infern i no és cremat*

*Quan la llumera de la Munda peta
senyal de pluja neta*

*Si al cel hi ha bassetes
a la terra hi ha pastetes*

HISTÒRIES I LLEGENDES

Xemeneies antibruixa

Si us hi fixeu bé, a Torrebesses, les xemeneies antigues tenen una forma especial: són cilíndriques, a diferència de les que s'estilen a la resta de municipis de la comarca, que solen ser quadrangulars.

El motiu d'aquest caprici arquitectònic era la por ancestral a la invasió del territori més íntim de l'ésser humà, la llar, per part de les

bruixes que es veu que abundaven al poble. Conten els més grans que aquestes dones malvades tenien per costum esfereir els veïns a mitjanit: volaven a gran velocitat damunt les teulades i cridaven el dimoni. Com que tenien fama d'entrar per les cantonades de les xemeneies quan s'apagava el foc, els era impossible trobar-les en una construcció arrodonida.

Un elefant a l'escut heràldic de casa Gort

El cognom Gort ha estat lligat a Torrebesses des de temps de la cartoixa d'Escaladei, on tenien un il·lustre representant: el prior Bernat Gort. El casal renaixentista de Torrebesses era la residència d'estiu de la família, que vivia a la plaça de la Sal de Lleida i es dedicava al comerç de les espècies. D'aquesta activitat tan lucrativa en aquell temps ve el fet que al seu escut familiar hi llueixi un elefant, un animal força exòtic a les nostres terres.

Al poble es pot gaudir d'altres llinxes de pedra guarnides amb escuts espectaculars, com la que destaca al carrer del museu, que representa un sagrat cor amb dues creus templeres i un parell de canelobres, amb la data de 1699, i també gravats senzills com el d'una petxina, en una casa propera, amb la data 1652, que podria indicar que formava part d'alguna ruta de pelegrinatge.

Escut de Casa Gort

Centre d'Interpretació de la Pedra Seca

Declaració de la tècnica de la pedra seca com a patrimoni immaterial de la humanitat de la UNESCO, novembre 2018.

Aquest 2018 ha estat un any especial pel Centre d'Interpretació de la Pedra Seca i Torrebesses. Com ja sabeu, el 28 de novembre la UNESCO va declarar la tècnica de la pedra seca com a patrimoni immaterial de la humanitat sota el nom oficial "L'Art de la pedra seca: coneixements i tècniques". Aquest és un reconeixement per la bona feina feta per molta gent, que ha posat en rellevància la tècnica i les construccions de la pedra seca fins a aconseguir la declaració com a patrimoni de la humanitat.

Inauguració de l'exposició "Diàleg amb les pedres" de Goretti Pascual, març 2018

Com ja és habitual, durant el 2018, hem ofert un gran ventall de visites guiades per conèixer el patrimoni de Torrebesses, amb la novetat que els torrebessins i torrebessines poden fer visites guiades de forma gratuïta, a més de descomptes i gratuïtats en activitats d'agenda, una gran oportunitat per ensenyar la Torrebesses més monumental a amics i familiars.

Entre les activitats d'agenda que hem ofert estan els tallers infantils, les rutes guiades diferents com les nocturnes a l'estiu, gimcanes,

caminades, jornades tècniques, presentacions de llibres, etc. També hem participat en activitats ja consolidades: el Festival de literatura de terror Torrebesses Tremola, els Camins d'or líquid al Segrià Sec, el curs de la Universitat d'Estiu de la UdL sobre la pedra seca i la Nit d'Estels de Torrebesses. Com a novetat, cal destacar la participació en el primer Congrés de Pedra Seca a les Terres de Lleida, on experts en pedra seca de tots els racons de les terres de Lleida i més enllà, van descobrir el patrimoni de Torrebesses.

Taller infantil per Marta Batalla, febrer 2018

Curs de la Universitat d'Estiu "El Treball de la Pedra: Teoria i pràctica", juny 2018.

Així mateix, hem organitzat diverses exposicions temporals: Somnis de Glòria Vidal, Diàleg amb les pedres de Goretti Pascual, Jardí Cromàtic de Paulina Giralt, Obrint Camins de Josep Daviu i, com cada any, l'exposició amb les fotografies participants en el concurs de fotografia de la pedra seca, ja la desena edició.

Àngels Mercadé Roca, guanyadora del 10è concurs de fotografia de la pedra seca de Torrebesses amb la fotografia "El corral dels arcs", maig 2018.

La nostra tasca de difusió continua amb la presència del CIPS en fires (com les de Maials, Tàrrega, Mora la Nova, Borges, entre d'altres) i en les xarxes socials, consolidant-se amb l'aparició de Torrebesses en premsa i televisió en múltiples ocasions, des de notícies fins a programes de turisme. Hem de destacar també l'ingrés de Torrebesses com a municipi associat a la Xarxa de Turisme Industrial de Catalunya.

3a edició de la Nit d'Estels de Torrebesses, agost 2018.

Curs de la Universitat d'Estiu "El Treball de la Pedra: Teoria i pràctica", juny 2018

Comença un any que estarà marcat per la declaració de la pedra seca com patrimoni de la humanitat, per la qual cosa esperem que Torrebesses sigui encara més visible en el mapa turístic de les Terres de Lleida perquè, tant el turisme de proximitat com el de la resta, descobreixi el nostre patrimoni i gaudeixi dels tresors de la Pedra Seca.

Jordi Berenguer
Centre d'Interpretació
de la Pedra Seca

RECU LL D'ACTIVITATS 2018

Concurs d'allioli. Camins d'or líquid. Desembre

Camins d'or líquid. Desembre

Tombs Creatius. Camins d'or líquid. Desembre.

3 Tombs. Camins d'or líquid. Desembre

3 Tombs. Camins d'or líquid. Desembre

Arribada del Xambelan. Desembre.

FOTOGRAFIES HISTÒRIQUES Grups musicals de Torrebesses

Banda musical, 1911

Jazz Luxe

La Rondalla

La Rondalla

Orquestra Mar-i-Cel

Orquestra Mar-i-Cel

Orquestra Mar-i-Cel

Nous Estels